

Мойсей Андрій Віталійович

студент гр. ФМСм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., професор Сидорович О. Ю.

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІСКАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Базовим завданням діяльності Державної митної служби є протидія контрабанді товарів та порушенню митних правил з узгодженою координаційною взаємодією роботи функціональних підрозділів в процесі протидії митним правопорушенням. В контексті виконання визначених завдань на постійній основі для ідентифікації, нейтралізації загроз та припинення незаконних переміщень громадян, транспортних засобів та вантажів через митний кордон держави органами управління здійснюється моніторинг митного оформлення, а також сукупність заходів на митному кордоні та в зонах митного оформлення.

Наслідком реалізації оперативної та розшукової діяльності митних органів функціональними підрозділами митних органів України було виявлено 28 128 порушень митного законодавства в частині порушень митних правил з загальною вартістю предметів правопорушень в обсязі 2,8 млрд грн. В результаті ефективно здійснюваної діяльності по даному спектру завдань вартісний показник підвищився на 4%, а загальне число складених протоколів склало вдвічі більше рівня 2020 року.

На сьогоднішній день ефективність здійснення митного контролю в значній мірі залежить від рівня співпраці та обміну інформацією з митними органами іноземних держав-партнерів в контексті взаємної інформаційної та адміністративної допомоги, що забезпечує протидію митним правопорушенням, виявленні незаконних операцій переміщення митного кордону держави. В цьому плані проводиться якісна співпраця між функціональними органами ДМС України та компетентними митними та правоохоронними органами іноземних держав.

За підсумками 2021 року внаслідок такої взаємодії було ініційовано відкриття 713 справ про порушення митних правил загальним обсягом більш ніж 983 млн грн, виявлено випадків несплати обов'язкових митних платежів на суму більш ніж 6,64 млн грн. За минулий рік за підсумками розгляду справ про порушення митних правил митними органами було розглянуто 12582 справ про порушення митних правил та застосовано 489 млн грн адміністративних штрафів.

Ще одним напрямом контрольної діяльності митних органів є здійснення перевірки відповідності та обґрунтованості прийнятих рішень структурними підрозділами митниць. В цьому контексті, ДМС України на основі статті 530 Митного Кодексу України було ініційовано здійснення перевірок законності та обґрунтованості постанов митниць щодо порушення митних правил загальним обсягом 48 постанов, за результатами розгляду яких залишено без коригування 25 постанов, скасовано 9 постанов а 14 постанов про порушення митних правил спрямовано на повторний розгляд за нововиявленими обставинами.

У відповідності до інформації ДМС України, впродовж 2019-2020 рр. та першого півріччя 2021 року структурними підрозділами митних органів було ініційовано розгляд 23029 справ про ймовірні факти порушення митних правил, в результаті яких сума штрафних стягнень склала 1,2 млрд грн.

У 2020, порівняно з 2019 роком році, більш ніж у 1,8 рази мало місце різке підвищення кількості справ щодо виявлених фактів порушення митних правил. Поряд з цим, спостерігалось зменшення сум штрафів за здійснення митних злочинів на 10% у 2020 році, порівняно з 2019 роком, при цьому показник адміністративних стягнень за перші два квартали 2021 року сягнув 13% рівня штрафних стягнень 2020 року, що відповідним чином підтвердилось і за показником прийнятих за відкритими справами про митні злочини рішень судових органів (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка порушень митних правил у 2019-2020 рр. та I півріччі 2021 року та здійснених заходів щодо їх вирішення

Показник		2019	2020	I кв. 2021	Всього
Складено протоколів про ПМП	кількість	17808	23235	5999	47042
	на суму	1800	2000	497,5	4297,5
Тимчасово вилучено предмети правопорушень	справ	8531	7952	1970	18453
	на суму	646,5	628	131,2	1405,7
Розглянуто митницями справ про ПМП		7004	12839	3186	23029
Застосовано митницями адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму		615,6	556	73,0	1244,6
Передано справ про ПМП до суду	кількість	9711	8828	1976	20515
	на суму	1770	1900	480	4150
Прийнято рішення судом	конфіскація предметів правопорушень на суму	898,5	357	90,7	1346,2
	накладено штрафів на суму	830	302	85	1217
Сума стягнутих штрафів	накладених митницями	20,4	31,3	9,8	61,5
	за рішенням суду	18,6	18,2	5,5	42,3

Джерело: складено за даними ДМС України

Доволі значне підвищення кількості розглянутих протоколів про порушення митних правил та застосованих адміністративних стягнень спостерігалось впродовж 2019-2020 рр. внаслідок зростання кількості виявлених фактів порушень порядку транзиту та тимчасового ввезення транспортних засобів резидентами, у відповідності до статті 470 Митного кодексу України. Так, більш ніж у 2,4 була збільшена кількість складаних протоколів у 2020 році порівняно з 2019 роком.

В загальному, за підсумками аналітичної та контрольної-перевірочної роботи, яку проводили митні органи за період 2019-2020 рр. та перших шести місяців 2021 року було встановлено 50458 фактів порушень митних правил що в сумі склало 6,3 млрд грн.

По 14075 справах про порушення митних правил було призначено тимчасове вилучення транспортних засобів на загальну вартість 2,2 млрд грн, що становило 34,7 % від показника сумарної кількості виявлених порушень митних правил (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка відкриття та розгляду справ про порушення митних правил у 2019-2020 рр та I півріччі 2021 року

Показник	2019 р.	2020 р.	Відхилення		I півріччя 2021 р.	Всього	
			2020 р. до 2019 р. +/-	+/-			
Всього виявлено ПМП, кількість	29 328	14 147	-15 181	-51,8	6 983	50 458	
Сума, млн грн	2 200,0	2 600	400	18,2	1 500	6 300	
Кількість справ про ПМП, за якими тимчасово вилучено ПП*	6 479	5 091	-1 388	-21,4	2 505	14 075	
<i>відс. справ про ПМП, за якими тимчасово вилучено ПП</i>	22,1	36,0	<i>X</i>	<i>X</i>	35,9	27,9	
Вартість тимчасово вилучених ПП, млн грн	631,3	1000,3	369	58,5	557,0	2 188,6	
<i>відс. вартості тимчасово вилучених ПП</i>	28,7	38,5	<i>X</i>	<i>X</i>	37,1	34,7	
з них:							
- промислові товари	384,6	686,3	301,7	78,5	372,6	1 443,5	
- продовольчі товари та с/г продукція	153,0	149,0	-4,0	-2,6	112,8	414,8	
- валюта	41,7	80,0	38,3	91,9	24,0	145,7	
- транспортні засоби	52,0	85,0	33,0	63,5	47,0	184,0	
Розглянуто справи по ПМП	21 375	3 997	-17 378	-81,3	1 768	27 140	
Штрафи за ПМП	застосовано, млн грн	670,7	178,4	-492,3	-73,4	85,0	934,1
	стягнуто, млн грн	104,0	45,0	-59,0	-56,7	15,0	164,0
	<i>відс. стягнутих штрафів</i>	15,5	25,2	<i>X</i>	<i>X</i>	17,7	17,6
Передано до суду справ про ПМП	кількість	8 372	10 916	2 544	30,4	4 386	23 674
	сума, млн грн**	2 800,0	2 400,0	-400,0	-14,3	1 400,0	6 600,0
Рішення суду на користь митниць, млн грн	770,0	1 100,0	330,0	42,9	750,0	2 620,0	
<i>відс. рішень на користь митниць</i>	27,5	45,8	<i>X</i>	<i>X</i>	53,6	39,7	

Примітка: ПП – предмети правопорушень.

Щодо тимчасово вилучених товарів, то в їх структурі найбільшу частку, а саме 67% становлять товари промисловості, загальною вартістю понад 1,4 млрд грн.

Загалом, за період 2019-2020 рр. та першого півріччя 2021 року митними органами держави було ініційовано відкриття 27140 справ щодо порушень митних правил, за результатами розгляду яких більш ніж на 934,1 млн грн було призначено сплату адміністративних стягнень. Однак, негативним моментом в діяльності митних органів вбачаємо в низькій результативності контролю за сплатою сум штрафних санкцій до бюджету, який коливався від 15,5% у 2019 до 25,2% у 2020 році. Як наслідок, сума стягнень до бюджету за рахунок сплати адміністративних штрафів впродовж означеного часу становила лише 17,6% від загальної суми призначених сум обов'язкових сплат. Загалом, на розгляд до

судових органів спрямовано 9046 справ про здійснення митних правопорушень у вигляді порушень митних правил загальною сумою 2,8 млрд грн.

Внаслідок розгляду, судовими органами держави накладено штрафних санкцій у вигляді штрафів та конфіскації предметів правопорушень на 40% більше, ніж за аналогічний період 2020 року, а стягнень загальним обсягом 1,7 млрд грн.

Більш ніж 147 млн грн у 2021 році, що на 32% більше аналогічного періоду 2020 року (49 млн грн було перераховано до Державного бюджету України у вигляді стягнутих штрафів, за результатами судових розглядів справ про порушення митних правил та контрабанду товарів в частині реалізації конфіскованого майна.

За інформацією ДМС України, обсяги контрабандних поступлень в Україну впродовж 2013-2018 рр. щорічно складали коло 10,7 млрд дол., що становить більш ніж 8,8% ВВП. Ця негативна тенденція має позитивну динаміку і продовжується на віть у 2022 році (за прогностичними даними, розрахованими фахівцями на основі регресійного аналізу щодо обсягів поступлень контрабанди за підсумками 2022 року).

Негативним суспільним наслідком контрабандних поступлень є переміщення поза зонами розміщення митного контролю продуктових та промислових товарів, товарів підакцизної групи, комп'ютерної техніки, культурних, історичних та валютних цінностей, ювелірних виробів тощо.

Як засвідчує практика, на сьогоднішній день товарними групами, що характеризуються найвищим ризиком є: продукція хімічного виробництва, машини та електроніка, транспортні товари, продукти харчування, сільськогосподарська продукція. Однак, негативним наслідком контрабанди є значне скорочення собівартості продукції, що імпортується в Україну шляхом уникнення сплати мита, ПДВ та інших платежів, та непоступлення коштів в бюджет держави.

Проте, як би не дивно це звучало, означена проблема має суспільну підтримку, оскільки населення усвідомлює, що сплата митних платежів збільшить вартість імпортованих товарів в середньому на 18-20%, не дивлячись на те, що сплата частини суми митних платежів за імпорт товарів осідає в країні.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495- VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

2. Офіційна веб-сторінка Державної митної служби України. URL: <http://customs.gov.ua>